

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

філологічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра журналістики

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Медіабезпека

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

вибіркова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма «Журналістика та кросмедійність»

Спеціальність 061 Журналістика

Галузь знань 06 Журналістика

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

філологічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

Розробник: д.н.с.к., доц. Василик Л.Є., к.н.с.к., асист. Попович Ю. О.

Профайл викладача (-ів) <https://www.journalistic.space/julia-popovych/>

Контактний тел. 58-47-02

E-mail: y.popovych@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=638>

Консультації

Очні консультації: щотижня

Онлайн-консультації: Google Meet

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Курс призначений для вивчення закономірностей виникнення небезпек, процеси їх розвитку та вплив на життя і здоров'я журналіста під час виконання ним професійних обов'язків, умови надання першої допомоги та самодопомоги.

2. Мета навчальної дисципліни: курс «Медіабезпека» передбачає формування знань і навичок щодо створення безпечних умов діяльності журналіста в умовах надзвичайної ситуації, ознайомлення студентів із практичним досвідом роботи журналістів в умовах бойових дій та в ситуаціях ліквідації наслідків техногенних і природних катастроф, з методами збору й аналізу інформації в екстремальних умовах. Він спрямований на студентське розуміння основ професійної етики працівника ЗМІ, етичних закономірностей журналістської творчості та високого професіоналізму, покликаний спроектувати отримані знання на конкретну практику, ознайомити з кодексами, хартіями та іншими документами, що регулюють діяльність засобів масової інформації, розкрити тонкощі й секрети етичних засад журналістської професії.

Завдання дисципліни передбачають: ознайомити студентів із законодавчою базою діяльності журналіста в умовах надзвичайної ситуації, визначити основні умови успішного здійснення професійної діяльності за роботи у складних умовах надзвичайного стану. Дати уявлення студентам про такі поняття, як «особиста безпека журналіста» (хто і що може йому загрожувати), «інформаційна безпека журналіста» (її види, втрата одержаної інформації, свідоме та несвідоме використання дезінформації, недостовірної інформації тощо), «майнова безпека журналіста» (засоби її забезпечення працівниками ЗМІ), «юридична безпека журналіста» (знання та своєчасне застосування законів як основа юридичної безпеки). Ініціювати позааудиторну підготовку студентів до самостійної професійної роботи, допомагаючи, таким чином, зростанню їх творчої майстерності. Ознайомити студентів і закріпити техніку успішного отримання журналістом необхідної інформації, визначити схему взаємодії з силовими органами та органами влади. Ознайомити студентів з роботою журналістів у «гарячих точках». Використовуючи практичні поради військових журналістів, ознайомити їх з тактикою поведінки в «гарячій точці», методами збору та підготовки, специфікою одержання інформації в екстремальних умовах. А також, як правильно підготуватися до поїздки, які необхідні документи, яка специфіка у технології збору інформації у зоні збройного конфлікту, як правильно організувати взаємодію з джерелами інформації, які існують правила пересування працівника ЗМІ в зоні бойових дій.

3. Пререквізити.

Вступ до спеціальності

Медіаетика

4. Результати навчання

ЗК14. Навики здійснення безпечної медіадіяльності.

ЗК16. Здатність діяти на основі етичних міркувань.

ФК7. Здатність здійснювати професійну діяльність відповідно до медіазаконодавства України, що регламентує діяльність засобів масової комунікації.

ФК18. Здатність використовувати професійні знання й практичні навички для вирішення практичних завдань в галузі журналістики.

РН6. Здійснювати безпечну медіадіяльність.

РН7. Практикувати соціально відповідальну поведінку в професійній сфері, ефективно працювати в команді, діяти на основі етичних засад професійної діяльності.

знати:

- основні принципи формування безпечної діяльності журналіста;

- характеристики зовнішніх та внутрішніх негативних факторів;
- вплив психофізіологічних особливостей людини на формування її безпеки;
- основні принципи колективної безпеки;
- законодавчі акти та нормативні документи з питань безпеки діяльності журналіста.

вміти:

- аналізувати та оцінювати небезпечні ситуації, ідентифікувати небезпеку під час виконання журналістом професійних обов'язків;
- оцінювати кількісні, часові та просторові характеристики потенційної небезпеки;
- оцінювати середовище перебування стосовно особистої безпеки, безпеки колективу;
- самостійно приймати рішення про термінові заходи безпеки у разі виникнення екстремальних ситуацій;
- забезпечити особисту безпеку в екстремальних ситуаціях;
- розробляти і впроваджувати систему заходів, спрямованих на збереження отриманої інформації;
- визначити психофізіологічні особливості людини та їх роль у забезпеченні особистої безпеки;
- надати першу медичну допомогу в екстремальних ситуаціях собі та іншим потерпілим.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни «Медіабезпека»												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	II	IV	3	90	2		22			66	2	залік
Заочна	II	IV	3	90	2		6			82	2	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Основи медіа безпеки. Особливості роботи журналіста в екстремальних ситуаціях.													
Тема 1. Основні джерела небезпеки в роботі журналіста.			2						1					
Тема 2. Робота журналіста в надзвичайних ситуаціях.			2					1						
Тема 3. Робота журналіста при висвітленні етнічних конфліктів та терористичних актів. Терор і тероризм у сучасному світі			2											
Тема 4. Висвітлення регіональних конфліктів.			2											
Тема 5. Військова журналістика.			2											
Тема 6. Безпека роботи у «гарячих точках».			2					2						
Разом за ЗМ1			12					4						
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Влада та ЗМІ. Правові гарантії журналістам.													

Тема 7. Правові засади безпеки діяльності журналіста. Юридичні аспекти безпеки журналістів. Гарантії журналістам в українському медіа-законодавстві			2						1			
Тема 8. Поведінка журналіста в екстремальних ситуаціях. Перша допомога та самопомога в екстремальних ситуаціях			2									
Тема 9. Професійна етика і робота ЗМІ. Права ЗМІ у конфліктних ситуаціях. Влада та ЗМІ.			4						1			
Тема 10. Судові позови проти ЗМІ. Цензура та способи протистояння їй.			2									
Разом за ЗМ 2			10						2			
Усього годин			22						6			

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1.	Підібрати свідчення журналістів, які працювали у зонах військових конфліктів. Проаналізувати їх досвід.
2.	Простежити, як ЗМІ висвітлюють сучасні екстремальні військові ситуації. Підібрати добірку публікацій на одну тему та дати їм характеристику.
3.	Підібрати відеоряд та приклади зображальної журналістики із зон конфліктів, проаналізувати їх на відповідність етичним стандартам.
4.	Проаналізувати досвід журналістів, які мали конфлікти з владою. Зазвичай, якого вони характеру. Що викликає протистояння? Як діють ЗМІ? Як діють силові структури? Хто захищає права працівників пера? Як спрацьовує судова гілка влади?

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю, методи навчання

МН1 – словесні методи (лекція, співбесіда, консультація, дискусія тощо).

МН2 – практичні заняття.

МН3 – робота з матеріалами медіа.

МН6 – наочні методи (презентації, ілюстрації, відеоматеріали тощо).

МН7 – робота з книгою, з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою.

МН8 – комп'ютерні засоби навчання (курси – ресурси, мультимедійні, дистанційні, web-конференції та вебінари і т.п.).

МН9 – самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни.

Засоби оцінювання

МО2 – тести, опитування, контрольні, самостійні роботи за індивідуальними завданнями.

МО4 – звіти, реферати, статті.

МО6 – презентації результатів виконання завдань.

МО8 – залік.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

**Розподіл балів, які отримують студенти
Для прикладу (залік)**

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)						Кількість балів (залік)				Сумарна кількість балів	
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2				40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
5	5	5	5	5	5	5	10	10	5		

5. Рекомендована література -основна

1. Антитеррористическая конвенция // Газета. – 2003. – 9.IV. – С.3.
2. Біла книга кримської журналістики. Щорічник. – Сімферополь, 2010.
3. Волков А.И. Опасная профессия // http://www.library.cjes.ru/online/?b_id=364
4. Гассер Х.-П. Защита журналиста в опасных командировках / Х.-П.Гассер. – М., 1994. – 29 с.
5. Гостюшин А.В. Энциклопедия экстремальных ситуаций. – М., 1994.
6. Громов В.И., Васильев Г.А. Энциклопедия безопасности. – М., 1998.
7. Гузь С., Ворон І. Колективні переговори в засобах масової інформації. – К., 2007.
8. До дискусії про журналістську етику. – К., 2002.
9. Довідник безпеки журналістів. – Рівне, 2007.
10. Друкер М.М. Проблема защиты журналистов в опасных командировках / М.М.Друкер, П.Г.Зверев // Средства массовой информации в современном мире: молодые исследователи: Тезисы докладов межвузовской научно-практической конференции студентов и аспирантов 3–4 марта 2005 / Под ред. А.С.Быковой. – СПб.: С. – Петерб. гос. ун-т, 2005. – С. 109 – 111.
11. Журналисты в «горячих точках»: технология профессионального поведения / Сост. О.В.Панфилов. – М.: Российский гуманитарный институт, 2000. – 132 с.
12. Князев А.А. Журналистика конфликта. Пособие. – Бишкек, 2001. (або за посиланням електронний варіант книги - http://evartist.narod.ru/text3/10.htm#%D0%B7_01)
13. Кодекс поведения участников боевых действий. – МККК (Международный Комитет Красного Креста), Женева, 1995.
14. Кошив Я. Гонгадзе: Убийство, которое изменило Украину. – М., 2005.
15. Кудряшов Б.Г. Выживание в зоне вооруженных конфликтов. – Краснодар, 1999.
16. Лозовский Б.Н Техника безопасности журналиста / Б.Н.Лозовский. – Екатеринбург: Изд-во Урал. гос. ун-та, 2000. – 258 с.
17. Міжнародне гуманітарне право: Підручник Затверджено МОН. – К.: Знання, 2007. – 467 с.
18. Моду А. Международное гуманитарное право и деятельность журналистов. – М., 1994.
19. Моляко В.А. Особенности проявления паники в условиях экологического бедствия // Психологический журнал, М., 1992. Т.13, №2.
20. Мэйелл М. Энциклопедия первой помощи. – М.-СПб., – 1996.
21. Настанови журналістам Асошіейтед Пресс. – К., 2005.

22. Ольшанский Д.В. Психология террора. – М., 2002. – 280 с.
23. Палкевич Я.Е. Выживание в городе. – М., 1992.
24. Практичні поради журналістам. – К., 1998. – 120 с.
25. Преса і влада : біла книга про утиски засобів масової інформації та окремих журналістів в Україні / Професійна спілка "Журналіст України" ; ред.-упоряд. О. Михайлюта. - К. : Журналіст України, 2003. - 176 с.
26. Пресса под прессом политики. Свобода СМИ: ситуація в Беларусі, Молдове и Украине. – Article 19., 2003 // [http://www/library.cjes.ru/online/?b_id=403](http://www.library.cjes.ru/online/?b_id=403)
27. Психологи о терроризме (круглый стол) // Психологический журнал. – т.16. –1995. – №4.
28. Психология экстремальных ситуаций /сост. А.Е.Тарас, К.В.Сельченко. – Минск, 1999.
29. Рихтер А.Г. Журналистика и война. – М., 1998. (<http://www.medialaw.ru/pudlications/books/war/index.html>)
30. Романов Ю. «Я снимаю войну...». Школа виживання. – М., 2001.
31. Романюк О.М. Заручники інформації: Посібник з безпеки українських журналістів. – К.: «Такі справи», 2007. – 167 с.
32. Скиллен Дафни. Выборы и журналистское расследование. – М., 2001.
33. Терновой Н.К., Соловьев А.Е. Все решают секунды. – К., 1989.
34. Фихтелиус Ерик. Десять заповідей журналистики. – Стокгольм, 1999.
35. Цвилюк Г.Е. Школа безопасности. – М., 1997.
36. Шаблиовский В.Е. Под маской антитеррора: спецслужбы и терроризм // Супер-Волонтер. – 2005. – №3.
37. Шаблиовский В.Е. Проблемы мотивации терроризма // Проблемы безопасности. –2006. – №5.
38. Шаблиовский В.Е. Цену своей жизни спроси у похитителей // Супер-Волонтер. – 2003. – №1.

Додаткова література

1. Адамия Т.П. Информационный терроризм: опыт или вызов / Т.П.Адамия // Средства массовой информации в современном мире: молодые исследователи: Тезисы докладов межвузовской научно-практической конференции студентов и аспирантов 3–4 марта 2005 / Под ред. А.С.Быковой. – СПб.: С. – Петерб. гос. ун-т, 2005. – С. 106 – 108.
2. Баркар Д. Українських журналістів тепер б'ють частіше // <http://www.radiosvoboda.org/content/article/24400141.html>
3. Все началось с войны слов... Как уцелеть репортеру в «горячей точке» // Журналист. – 1995. – № 5. – С. 54 – 57. – № 6. – С. 60 – 63.
4. Гетьманець М.Ф., Михайлин І.Л. Сучасний словник літератури і журналістики. – Х.: Прапор, 2009. – 384 с.
5. Горшков П.В. Журналистское расследование как средство социального контроля / П.В.Горшков // Средства массовой информации в современном мире: молодые исследователи: Тезисы докладов межвузовской научно-практической конференции студентов и аспирантов 3–4 марта 2005 / Под ред. А.С.Быковой. – СПб.: С. – Петерб. гос. ун-т, 2005. – С. 121 – 123.
6. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів міжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року. Дата підписання Україною: 12 грудня 1977 р. Дата набуття чинності для України: 25 липня 1990 р. (Протокол ратифіковано із заявою Указом Президії Верховної Ради УРСР N 7960-XI (7960-11) від 18.08.89).

7. Дондурей Д.Б. ТВ в механизме террора / Д.Б.Дондурей // Отечественные записки. – 2005. – № 3.
8. Журналисты на Чеченской войне. Факты, документы, свидетельства. / Сост. О.В.Панфилов. – М: Российский Центр экстремальной журналистики, 1995. – 54 с.
9. Заворотный С. Информация о войне и война за информацию / С.Заворотный, И.Черняк // Журналист. – 1991. – № 6. – С. 52 – 54.
10. Закон України “Про міліцію” (від 20 грудня 1990 року, № 565-ХІІ).
11. Закон України “Про попереднє ув'язнення” (від 30 червня 1993 року, № 3352-ХІІ).
12. Закон України “Про правовий режим воєнного стану” (від 06.04.2000, №1647-ІІІ).
13. Закон України “Про правовий режим надзвичайного стану” (від 16.03.2000, №1550-ІІІ).
14. Как уцелеть в горячих точках // Журналист. – 1992. – № 10. – С. 2 – 6.
15. Как уцелеть репортеру в «горячей точке»? // Журналист. – 1995. – № 5. – С. 7 – 8.
16. Кодекс поведения участников боевых действий (Международный Комитет Красного Креста), Женева, 1995.
17. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
18. Конвенція про закони і звичаї суходільної війни (IV Гаазька конвенція) (Документ 995_222 -ВР) .
19. Кримінально-процесуальний кодекс України.
20. Лозовский Б. Техника безопасности в работе журналиста / Б.Лозовский // Журналист. – 2002. – № 5. – С. 37 – 42.
21. Лозовский Б.Н. Журналистика: техника безопасности / Б. Н. Лозовский. – Екатеринбург: Изд-во Урал. гос. ун-та, 2000. – 136 с.
22. Мамонтов А. Театральность на войне недопустима / А.Мамонтов // Культура. – 1999. – № 39. – С. 6 – 7.
23. Миронова К.Н. Апогей непрофессионализма СМИ: причины и следствия судебных исков / К.Н.Миронова // Филологические этюды: Сб. науч. ст. молодых ученых. – Ч.2. – Саратов: Изд-во Латанова В.П., 2004. – Вып. 7. – С. 188 – 195.
24. Моду А. Международное гуманитарное право и деятельность журналистов / А.Моду. – М., 1994. – 29 с.
25. Опасная профессия. Мониторинг нарушений прав журналистов в странах СНГ / Сост. О.В.Панфилов. – М: Российский гуманитарный университет, 2001. – 216 с.
26. Рогова О.В. СМИ и борьба с терроризмом / О.В.Рогова // Журналистика в 2004 году. СМИ в многополярном мире. Сборник материалов науч.-практ. конференции. Часть 1. – М.: Факультет журналистики МГУ им. М.В. Ломоносова, 2005. – С.257.
27. Романов Ю. Советы дилетанта / Ю.Романов // Журналист. – 1995. – № 5. – С. 15 – 17.
28. Романов Ю. Школа выживания военного репортера / Ю.Романов // Профессия – журналист. – 2002. – № 2. – С. 16 – 19.
29. Рыбалко О.М. Модели поведения журналистов в чрезвычайной ситуации теракта в Беслане / О.М.Рыбалко // Журналистика в 2004 году. СМИ в многополярном мире. Сборник материалов науч.-практ. конференции. Часть 1. – М.: Факультет журналистики МГУ им. М.В. Ломоносова, 2005. – С. 258 – 259.
30. Рябинина Т.К. СМИ в Великой Отечественной войне и в «горячих точках» / Т.К.Рябинина // Средства массовой информации в современном мире: молодые исследователи. Тезисы докладов межвузовской научно-практической конференции студентов и аспирантов 3–4 марта 2005 / Под ред. А.С.Быковой. – СПб.: С. – Петерб. гос. ун-т, 2005. – С. 115 – 116.

31. Тертычный А.А. Информационная безопасность и возможности саморегулирования журналистики / А.А.Тертычный. – // Вестник Моск. гос. ун-та. Серия 10. Журналистика. – 2005. – № 3. – С. 46 – 54.
32. Тертычный А.А. Расследовательская журналистика / А.А.Тертычный. – М: Аспект Пресс, 2002. – 384 с.
33. Трагедии и журналисты // Журналист. – 2005 – №№ 11 – 12. – С. 58 – 59.
34. Чрезвычайная ситуация на страницах газеты: сенсация или социальная проблема? / Под ред. С.Шайхитдиновой. – Казань: Мастер-Лайн, 2002. – 216 с.
35. Эмеритус С. Если у вас конфликт с милицией. – Донецк, 1999.

Інформаційні ресурси

1. <https://detector.media/>
2. <https://www.dw.com/uk/%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0/s-9874>
3. <http://social-science.com.ua/article/446>